

100 000 de cititori
în primul an de la apariție

CUM SĂ
ȚI SE RUPĂ
,
À LA
FRANÇAISE



FABRICE
MIDAL



FABRICE MIDAL

**CUM SĂ
ȚI SE RUPĂ
,
À LA
FRANÇAISE**

Traducere din franceză de
IOANA MANOLACHE

CURTEA  VECHÉ

CUPRINS

	<i>Introducere</i>	7
1	NU MAI MEDITA <i>Nu face nimic</i>	9
2	NU TE MAI SUPUNE <i>Ești inteligent</i>	20
3	NU MAI FI ÎNȚELEPT <i>Fii entuziast</i>	33
4	NU MAI FI CALM <i>Fii pe pace.</i>	45
5	NU TE MAI ÎNFRÂNA <i>Dorește!</i>	57
6	NU MAI FI PASIV <i>Învăță să aștepți.</i>	63
7	NU MAI CONȘTIENTIZA <i>Fii prezent.</i>	70
8	NU-ȚI MAI DORI SĂ FII PERFECT <i>Acceptă defectele</i>	77
9	NU MAI CĂUTA SĂ ÎNȚELEGI TOTUL <i>Descoperă puterea ignoranței</i>	88
10	NU MAI RAȚIONA <i>Lasă lucrurile să-și urmeze cursul</i>	96

11	NU TE MAI COMPARA	
	<i>Fii cine ești</i>	101
12	NU TE MAI RUȘINA DE TINE ÎNSUȚI	
	<i>Fii vulnerabil</i>	111
13	NU TE MAI TORTURA	
	<i>Devino cel mai bun prieten al tău</i>	119
14	NU TE MAI CHINUI SĂ IUBEȘTI	
	<i>Fii binevoitor</i>	131
15	NU-ȚI MAI DISCIPLINA COPIII	
	<i>Meditația nu este Ritalin</i>	134
	<i>Concluzii</i>	141
	<i>Bibliografie</i>	147
	<i>Mulțumiri</i>	151

NU MAI MEDITA

Nu face nimic

*Nu îl întreba niciodată care e drumul tău
pe acela care deja îl cunoaște.
Vei risca să nu te rătăcești niciodată.*

RABINUL NAHMAN DIN BRAȘLAV

Oare eu chiar meditez? Mi se întâmplă adesea să mă întreb asta când văd avalanșa de cărți și de discursuri care ne somează să practicăm meditația, care ne predau tehnicile ei și care ne înșiră lista de binefaceri aferente.

Oare eu chiar meditez? Nu, nu în termenii ăștia. Nu mă supun la nimic și când nu am chef să meditez, fac altceva și gata: nu este nici bine, nici rău, nu este o dramă.

Nu aplic o tehnică, nu mă ghidez după un set de instrucțiuni: meditez pentru a mă elibera de toate restricțiile.

Și nu am drept scop să devin nici înțelept, nici calm, nici răbdător. Nu am niciun obiectiv, niciun țel, nici măcar pe acela de a începe sau de a-mi încheia ziua într-o anumită stare de spirit.

Practic meditația de mai bine de douăzeci și cinci de ani, o predau de mai bine de cincisprezece, însă nu am nici tehnici de transmis, nici promisiuni de fluturat pe la nasul nimănui. De altfel, atunci când am început să predau, mulți mi-au prezis eșecul. Ce aș fi putut eu să comunic când dintru bun început explicam că meditația nu este productivă, că nu ne face mai eficienți, că nu ne înțelepțește și că, practic, în sensul cel mai comun, nu folosește la nimic? Și că reprezintă o șansă tocmai pentru că ne scoate de sub dictatura – atât de caracteristică vremurilor noastre – utilității și rentabilității, căreia îi suntem aserviți.

De-a lungul anilor, am văzut cum în jurul meu obsesia performanței a devenit o adevărată otravă. Rentabilitatea și utilitatea au devenit cuvinte de prim rang în lumea noastră... inclusiv în materie de meditație. Am văzut proliferând manualele și exercițiile, ba chiar o știință a dozajelor gata-gata să fie prescrise pentru a garanta rezultate după zece ori douăzeci de ședințe. Ni se spune că ar trebui să medităm în cadrul companiilor pentru a crește rentabilitatea, în școli pentru ca elevii să se poată concentra mai bine și să fie mai eficienți, acasă pentru a fi mai puțin stresați.

Am văzut novici într-ale meditației zăpăciți, apoi dezgustați: „ucenicia“ lor eșuase, nu se transformaseră și nici măcar nu se eliberaseră de stres. Fără îndoială, îmi spuneau, nu se concentraseră suficient, nu reușiseră să se detașeze de propriile gânduri, se lășaseră distrași sau se așezaseră într-o poziție incorectă, ori poate că tehnica predată, foarte dificilă, pur și simplu nu era făcută pentru ei și gata. În realitate, ei se pregătiseră ca pentru un examen

oral: cu cât ești mai crispat, mai concentrat asupra imperativului reușitei, cu atât mai mult riști să te prezinți cu un nod în gât și cu mâinile transpirate, temător și lipsit de orice plăcere și, prin urmare, să dai greș.

Acest tip de meditație – sau de așa-zisă meditație – nu este și al meu. Meditația, în sensul în care o înțeleg eu, nu este o tehnică, nu este un exercițiu, nu are nimic misterios în sine: este o artă de a trăi. Arta de a-ți da pace. Nu prescriu nimic, nu dau sfaturi, nu garantez nimic și nu ofer bile albe. Nu sugerez să privești cum îți trec gândurile pe dinainte fără să zăbovești asupra lor, ca și când ar fi nori care se risipesc în zări: tehnica asta nu pornește de la o idee rea, însă odată pusă în practică, ea devine rapid plicticoasă și sfârșește prin a ne agasa. Iar când suntem agasați, încetăm să mai fim vii. Or, eu nu am niciun chef să mă torturez sub pretextul că am nevoie să meditez. Prefer să mizez pe inteligența și pe omenia fiecăruia. Știu că vorbele mele vor răni, însă am ales să spun adevărul, pentru că asta este convingerea mea profundă.

În fond, nu meditam cu adevărat decât atunci când încetăm să mai căutăm înadins a medita. Când ne debarasăm de imperativul de a reuși ceva anume, de a îndeplini ceva, de a atinge un obiectiv, de a trăi, așadar, cu angoasa eșecului. Da, câteodată în viață mai sunt și crispat; a-mi ordona să mă destind este, însă, metoda cea mai bună de a mă crispa și mai tare. De a mă tortura. Nici măcar nu aștept să mi se ordone: știi foarte bine să mă torturez și singur. Ca toți oamenii, am tendința de a vrea să fac lucrurile „mai bine“. Atât de „bine“, încât îmi induc o stare de tensiune extremă. Îmi impun provocări și apoi sunt cuprins de panică la gândul că nu voi reuși să

le fac față. Totuși, din experiență, știu că atunci când mă mulțumesc să constat că sunt crispat și îmi dau voie, cu sinceritate, să rămân astfel, când îmi dau pace și nu mă mai sinchiesc de propria crispare, sfârșesc cel mai adesea, în mod curios, prin a mă destinde foarte rapid. Acest gest atât de simplu și atât de complicat totodată – curajul de a-ți da pace ție însuși – asta numesc eu meditație.

Mi-i amintesc pe bunicii mei, care petreceau clipe îndelungi în liniște, privind cum sfârșea focul în sobă. Comuniști fiind, se îndepărtaseră de religie și de spiritualitate. Erau departe de a fi mistici și nu auziseră niciodată vorbindu-se despre meditație, dar serile lor la gura sobei se apropie cel mai mult de meditație în sensul în care o înțeleg eu. Asta era pentru ei o formă de igienă a spiritului. Un act firesc, banal, dar indispensabil. La fel de firesc precum a merge, a te mișca, a obosi, a practica ceea ce noi, astăzi, numim sport, pe care îl facem urmând niște proceduri savante, cu mașinării, instrucțiuni, aparate care ne măsoară performanțele – pe care apoi le comparăm cu ale celui de lângă noi. Pe când străbunii noștri nu aveau nevoie să facă jogging ca să rămână în formă.

Aveam paisprezece ani când am auzit vorbindu-se despre această practică pentru prima oară în viața mea. La vremea respectivă, era confidențială. Ideea m-a intrigat puternic, însă îmi era teamă ca nu cumva, apucându-mă de asta, să devin un fel de legumă. A nu face nimic preț de un moment nu înseamnă, oare, o capitulare totală? În plus, îmi spuneam, dacă această metodă atât de simplă ar funcționa cu adevărat, toată lumea ar fi îmbrățișat-o până atunci. M-am cufundat din nou în cărțile pe care le

devoram și în poeziile pe care le scriam. Dar în adâncul sufletului, rămăsesem intrigat...

La douăzeci și unu de ani am făcut pasul. Începusem studiile de filozofie, dar dezamăgirea mea era direct proporțională cu entuziasmul care mă împinsese pe această cale. Ca să fiu sincer, nu-mi ieșea și pace. Mă înscrisesem pe ascuns de părinții mei, care credeau că studiez dreptul. Nu mă simțeam prea în largul meu mințind, dar speram să reușesc să fac, în sfârșit, ceva care să-mi placă. Or, rezultatele mele erau mediocre. Nu reușeam să citesc cărțile pe care trebuia să le citesc și când, cu prețul unor eforturi uriașe, citeam una, uitam imediat concepțiile pe care ar fi trebuit să le stăpânesc.

Eram copleșit când am sunat la ușa unui grup de americani a căror adresă îmi fusese dată. Un bărbat foarte amabil m-a primit și m-a inițiat, în câteva cuvinte, în domeniul meditației: era suficient, mi-a spus el, să mă așez confortabil pe perna mea și să fiu pur și simplu prezent, atent la ceea ce se petrece. Să îmi las deoparte cunoștințele și competențele și să nu încerc să înțeleg, căci nu este nimic de înțeles. Nu-mi puteam reveni: iată-mă acolo, într-adevăr, cu nimic complicat de făcut. Așa am meditat pentru prima dată. Fără să știu la vremea aceea că avusesem privilegiul de a fi inițiat de către Francisco Varela în persoană: bărbatul amabil care îmi deschisese ușa era, de fapt, unul dintre cei mai mari neurobiologi contemporani.

Acolo, pe perna mea, am aflat în sfârșit ce înseamnă adevărata ușurare. Nu îți poți imagina ce șoc am avut! Eram un elev slab, ale cărui carnete erau pline de comentarii precum: „Poate mai mult“, „Să fie aspru pedepsit“, „Tot

timpul cu capul în nori“; un elev care și-ar fi dorit să poată face lucrurile „mai bine“, dar care nu înțelegea deloc ce anume i se cerea, nici ce legătură avea asta cu viața lui. Și încă în școala primară nu era prea rău. Atunci când întâmpinam vreo dificultate, când eram trist, mergeam la învățătoare, iar felul în care se purta cu mine, cu multă bunăvoință și încredere, mă alina. Dar în gimnaziu aveam atâția profesori... Nu mai exista niciun contact personal cu ei. Nu mai înțelegeam nimic. Trebuia să facem aia sau ailaltă. Să învățăm cutare lecție. Nu reușeam.

Ei bine, acolo, pentru prima dată, nu trebuia să reușesc nimic: era suficient să fiu pur și simplu prezent la ceea ce se întâmpla, să mă întorc la prezența mea corporală, la respirația mea, la senzațiile și percepțiile mele, la ceea ce mă înconjura.

M-am simțit în sfârșit acasă și am început să frecventez cu regularitate grupul. Uneori mi se întâmpla să depun mari eforturi cu practica mea, chiar dacă ceea ce mi se cerea în mod special era să mă destind. Am avut parte de ședințe în care îmi era teamă să nu greșesc, să nu ratez. Dar nu era nimic de ratat, atât doar că eu încă nu realizam asta pe de-a întregul. Îmi venea greu să cred. Am trăit momente în care eram neliniștit la gândul că voi fi judecat, deși nu era nimeni care să mă judece, și în acele momente mă simțeam dezamăgit, pierdut. Ajungeam să respir cu greutate, atât de tare încercam să mă concentrez ca să fac lucrurile „bine“. Încă nu știam că nu era nimic de făcut. Mi-ar fi plăcut să mi se spună de-a dreptul „Dă-ți pace!“, dar expresia nu era tocmai comună pe vremea aceea. În schimb mi-o dădeau de înțeles, dar eu eram sigur că înțelesesem greșit. Împotriva voinței mele,

reveneam la mecanismele obișnuite pe care le punem în aplicare în viața de zi cu zi pentru a îndeplini o sarcină, carevasăzică „aveam grijă“. Grijă să nu comit greșeli, grijă să mă așez corect, grijă să respir corect. Și uite așa, brusc, totul se încâlcea: pierdeam sensul meditației.

Am avut nevoie de timp și de tatonări până să reușesc să admit, în cele din urmă, că a medita înseamnă pur și simplu a-ți da pace. Și că a-ți da pace, această regulă de aur a meditației, ar trebui să fie laitmotivul întregii noastre existențe. Suntem condiționați în permanență să „facem“ ceva: să gătim, să lucrăm, să iubim, să ne uităm la un film, să răspundem la telefon. Chiar și atunci când spunem „Nu fac nimic“, facem, de fapt, o mulțime de lucruri. Butonăm telecomanda, purtăm dialoguri imaginare, trecem de la o activitate la alta și de la un gând la altul, în totală discontinuitate și temându-ne să petrecem un moment în liniște. Atenția ne este fragmentată, iar noi avem impresia că într-adevăr „nu facem nimic“, că pierdem vremea, că nu realizăm nimic esențial, nici rodnic.

Până la urmă, a medita înseamnă pur și simplu a fi. A te opri, a-ți acorda o pauză, a înceta să fugi, ca să rămâi prezent în tine însuși, ca să te ancorezi în propriul trup. Este o școală a vieții. A fi nu implică experiențe specifice. La fel și a medita, în sensul în care înțeleg și practic eu meditația. De altfel, nu există o expertiză în materie de meditație – maestrul zen japonez Shunryu Suzuki, care a trăit și a predat în Statele Unite la sfârșitul anilor 1960, repeta întruna că cele mai bune meditații sunt cele ale începătorilor, experții având tendința să se piardă în amănunte complicate... Să meditezi înseamnă să rămâi un

începător. Deschis și curios. Nu facem nimic și totuși se petrec o mulțime de lucruri.

Am fost instruit în practica mea pornind de la această perspectivă care prezenta meditația ca pe un gest de libertate mai degrabă decât ca pe o tehnică mecanică și formală. Este ceea ce numim astăzi, pe bună dreptate, practica mindfulness, un termen pe care eu îl traduc prin prezență deplină mai degrabă decât prin conștientizare deplină. Dacă privim lucrurile așa, a medita devine la fel de simplu ca a te spăla pe dinți sau ca a privi focul din șemineu.

Încearcă. Așază-te. Pe o pernă sau pe un scaun, prea puțin contează: nu există o postură de prescris sau de interzis. Faptul de a te așeza nu reprezintă o tehnică, este doar o manieră foarte simplă de a reuși să nu faci nimic, să nu te preocupe de nimic. Aș adăuga aici un sfat de bun simț: stai drept, pentru a rămâne alert, prezent, disponibil. Văd asta mai degrabă ca pe o atitudine firească decât ca pe o obligație: când te uiți la un film sau urmărești o conferință, nu ai tendința de-ți îndrepta spatele în punctul culminant, cel care te interesează și din care nu vrei să pierzi nimic?

Fermitatea posturii deschide spiritul către prezent în deplinătatea lui. Nu este o întâmplare faptul că fredonezi mai cu viață stând în picioare, sub duș, decât prăvălit pe canapea. De altfel, e destul de amuzant, dar află că în prezent oamenii de știință explorează acest fenomen. În cadrul unui studiu desfășurat în Statele Unite, subiecții au fost repartizați în două grupuri. Cercetătorii le-au cerut celor din primul grup să stea cocoșați, cu umerii căzuți, de parcă s-ar scuza. Pentru cei din a doua echipă, ordinul



O soluție radicală, dar blândă.

— ELLE

Ni se tot spune cum să mâncăm, cum să ne antrenăm ca să fim în formă, cum să luăm inițiativa, cum să vorbim și mai ales cum să nu vorbim, cum să fim în același timp calmi și dinamici, calzi și serioși... Ba ni se spune chiar și cum trebuie să medităm, ceea ce blochează darul extraordinar pe care îl poate oferi această practică a prezenței. Nu cumva marea problemă a zilelor noastre este că majoritatea imperativelor menite să ne calmeze sfârșesc prin a pune asupra noastră o presiune și mai mare?

FABRICE MIDAL ne dă curaj să creăm un spațiu de respirație în lumea haotică în care trăim. Filozof atipic, el topește analize sociale și anecdote personale într-o carte simplă, dar deloc facilă. Cu vocea lui debordând de tandrețe și umor, ne arată cum să ne dăm voie să fim pur și simplu noi înșine.

CURTEA  VECH E

curteaveche.ro

ISBN 978-606-44-0542-5



9 786064 405425